Europees Parlement
2019-2024

AANGENOMEN TEKSTEN

P9_TA(2023)0455

Europese verkiezingen 2024

Resolutie van het Europees Parlement van 12 december 2023 over de Europese verkiezingen 2024 (2023/2016(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name de artikelen 10 en 14 en artikel 17, lid 7,

– gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), en met name de artikelen 20 en 22,

– gezien Richtlijn 93/109/EG van de Raad van 6 december 1993 tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van de burgers van de Unie die verblijven in een lidstaat waarvan zij geen onderdaan zijn[1],

– gezien het verslag van de Commissie constitutionele zaken van 28 april 2011 over een voorstel tot wijziging van de Akte van 20 september 1976 betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen,

– gezien zijn resolutie van 4 juli 2013 over verbetering van de modaliteiten voor de organisatie van de Europese verkiezingen van 2014[2],

– gezien Verordening (EU, Euratom) 2018/673 van het Europees Parlement en de Raad van 3 mei 2018 tot wijziging van Verordening (EU, Euratom) nr. 1141/2014 betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen[3],

– gezien Besluit (EU, Euratom) 2018/994 van de Raad van 13 juli 2018 tot wijziging van de Akte betreffende de verkiezing van de leden van

1 PB L 329 van 30.12.1993, blz. 34.
2 PB C 75 van 26.2.2016, blz. 109.
3 PB L 114 I van 4.5.2018, blz. 1.

het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, gehecht aan Besluit 76/787/EGKS, EEG, Euratom van de Raad van 20 september 1976[1],

– gezien zijn resolutie van 26 november 2020 over de stand van zaken met betrekking tot het Europees verkiezingsproces[2],

– gezien de mededeling van de Commissie van 3 december 2020 betreffende het actieplan voor Europese democratie (COM(2020)0790),

– gezien zijn standpunt van 3 mei 2022 over het voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen, tot intrekking van Besluit 76/787/EGKS, EEG, Euratom van de Raad en de aan dit besluit gehechte Akte betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen[3],

– gezien de amendementen van het Europees Parlement aangenomen op 15 september 2022 op het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende het statuut en de financiering van Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen[4],

– gezien de amendementen van het Europees Parlement die zijn aangenomen op 2 februari 2023 op het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende transparantie en gerichte politieke reclame[5],

– gezien zijn resolutie van 14 september 2023 over parlementarisme, Europees burgerschap en democratie[6],

– gezien Besluit (EU) 2023/2061 van de Europese Raad van 22 september 2023 inzake de samenstelling van het Europees Parlement[7],

– gezien artikel 54 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie constitutionele zaken (A9-0332/2023),

A. overwegende dat de opkomst bij de verkiezingen voor het Europees Parlement van 2019 de hoogste was van de laatste twintig jaar, te weten 50,66 % van het aantal kiesgerechtigden (een stijging van

---

1 PB L 178 van 16.7.2018, blz. 1.
2 PB C 425 van 20.10.2021, blz. 98.
3 PB C 465 van 6.12.2022, blz. 171.
4 PB C 125 van 5.4.2023, blz. 485.
5 PB C 267 van 28.7.2023, blz. 36.
6 Aangenomen teksten, P9_TA(2023)0330.
7 PB L 238 van 27.9.2023, blz. 114.

8 procentpunten ten opzichte van 2014), en dat dit een positief signaal afgeeft dat de Europese burgers steeds meer belangstelling hebben voor de ontwikkelingen op Europees niveau en dat zij van mening zijn dat de EU-wetgeving gevolgen voor hun dagelijks leven heeft; overwegende dat 19 lidstaten melding hebben gemaakt van een stijgende nationale opkomst, met aanzienlijke stijgingen ten opzichte van 2014 in Polen, Roemenië, Spanje, Oostenrijk, Hongarije, Duitsland, Slowakije en Tsjechië;

B. overwegende dat het besluit van de Raad van 2018 tot wijziging van de Akte betreffende de verkiezing van de leden van het Europees Parlement door middel van rechtstreekse algemene verkiezingen enkele verbeteringen bevatte, zoals de toevoeging van de logo's van Europese politieke partijen aan het stembiljet voor de verkiezingen van het Europees Parlement; overwegende dat dit besluit nog door alle lidstaten moet worden geratificeerd; overwegende dat de op 3 mei 2022 door het Europees Parlement aangenomen voorgestelde Europese kieswet, die aanzienlijke verbeteringen bevat, de huidige versnippering in 27 verschillende kiesstelsels zou aanpakken en de verkiezingsregels moderner en uniformer binnen de EU zou maken;

C. overwegende dat het lijsttrekkerssysteem het Europees publiek debat zou kunnen bevorderen en tot sterkere Europese politieke partijen zou kunnen leiden;

D. overwegende dat de Europese verkiezingen van 2019 niet hebben geleid tot de keuze van een voorzitter van de Commissie via het lijsttrekkerssysteem; overwegende dat het uitblijven van een hervorming van de Europese kieswet een extra belemmering vormde voor de succesvolle tenuitvoerlegging van de lijsttrekkersprocedure; overwegende dat het niet toepassen van het lijsttrekkerssysteem heeft geleid tot teleurstelling bij veel kiezers en het vertrouwen in de procedure heeft ondermijnd; overwegende dat een dergelijke teleurstelling bij de Europese verkiezingen van 2024 moet worden voorkomen; overwegende dat de verkiezing van de voorzitter van de Commissie afhangt van de steun van de meerderheid van de leden van het Europees Parlement;

E. overwegende dat de doeltreffende tenuitvoerlegging van het lijsttrekkerssysteem vereist dat het Parlement vóór het voorstel van de Europese Raad een gemeenschappelijke kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie kan aanwijzen;

F. overwegende dat verschillende lidstaten hardnekkige belemmeringen nog steeds niet adequaat hebben aangepakt en geen passende maatregelen hebben getroffen die stemmen gemakkelijker maken voor burgers met een beperking, waardoor de participatie en vertegenwoordiging van deze burgers in democratische processen wordt belemmerd;

G. overwegende dat ongerechtvaardigde belemmeringen van de democratische participatie, zoals een gebrek aan kennis over de

toepasselijke voorwaarden en regels, nog altijd een beletsel vormen voor de volledige uitoefening van het kiesrecht dat mobiele burgers uit hoofde van de Verdragen wordt toegekend bij de verkiezingen voor het Europees Parlement; overwegende dat de Commissie een wetgevingsvoorstel heeft ingediend om een aantal van deze punten van zorg aan te pakken;

H. overwegende dat de in de lidstaten gevoerde politieke campagnes voor de Europese verkiezingen vaak onvoldoende “Europees” zijn en veelal worden gedomineerd door beleidsdiscussies van zuiver nationale, regionale en lokale aard; overwegende dat politieke partijen en kandidaten er verantwoordelijk voor zijn dat burgers adequaat worden geïnformeerd over politieke uitdagingen op Unieniveau;

Het versterken van de Europese democratie bij de verkiezingen van 2024

1. is verheugd over de hogere opkomst bij de Europese verkiezingen van 2019 en streeft naar een nog hogere opkomst bij de Europese verkiezingen van 2024; benadrukt hoe belangrijk het is de deelname aan de verkiezingen te vergroten; merkt op dat verdere inspanningen nodig zijn om de opkomst onder mobiele burgers te verhogen; betreurt dat de Raad amper vooruitgang boekt bij de aanneming van de nieuwe Europese kieswet, zoals aangenomen door het Europees Parlement op 3 mei 2022; dringt er bij de Raad op aan dit ontwerp spoedig aan te nemen; verwacht van de Raad dat hij bij consensus een compromis bereikt over het volledige voorstel van het Parlement;

2. benadrukt de belangrijke rol van Europese politieke partijen en alle relevante maatschappelijke belanghebbenden in het debat over Europese beleidskwesties en in de vorming van een Europees politiek bewustzijn; betreurt evenwel dat restricties in de huidige EU- en nationale regelgevingskaders Europese politieke partijen beletten volwaardig deel te nemen aan Europese verkiezingscampagnes; moedigt Europese politieke partijen aan hun eigen campagnes voor de Europese verkiezingen te voeren; verzoekt nationale en Europese politieke partijen en, in voorkomend geval, de lidstaten:

   – de campagne voor de Europese verkiezingen te voeren in overeenstemming met de waarden van de Unie;

   – democratische normen en regels voor interne partijdemocratie voor te staan, met name om te kunnen garanderen dat kandidaten op een democratische manier worden genomineerd, ook als het gaat om de Spitzenkandidaten voor de functie van voorzitter van de Europese Commissie;

– tijdig voorafgaand aan de verkiezingen een verkiezingsprogramma op te stellen;

– te zorgen voor een grotere zichtbaarheid van Europese politieke partijen, en ook van hun namen en/of logo's, in publieke debatten en mediacampagnes;

– hun Europese tegenhangers systematisch te vermelden in hun publieke communicatie;

– de zichtbaarheid van de namen en/of logo's van de Europese politieke partijen op de stembiljetten en op het campagnemateriaal te ondersteunen;

– de nieuwe regels voor Europese politieke partijen en Europese politieke stichtingen onder de aandacht te brengen voordat deze formeel in werking treden;

– overeenstemming te bereiken over de manier waarop het postelectorale proces moet verlopen, met inbegrip van de onderhandelingen over de voorzitters van de instellingen van de Unie;

3. ondersteunt het door de Autoriteit voor politieke partijen en politieke stichtingen (APPF) ontwikkelde actieplan voor Europese campagnes (E-CAP), met name wat betreft de zichtbaarheid van lijsttrekkers en Europese politieke partijen; benadrukt hoe belangrijk de werkzaamheden van de APPF zijn voor het informeren van burgers;

4. betreurt het dat bij de Europese verkiezingen van 2019 het systeem van de Spitzenkandidaten voor de verkiezing van de voorzitter van de Europese Commissie niet is toegepast; betreurt verder dat de Europese Raad en de Commissie, die zich ertoe hebben verbonden de Europese democratie te verbeteren, sinds 2019 geen vooruitgang op dit gebied hebben geboekt; is van mening dat er een duidelijk en geloofwaardig verband moet zijn tussen de verkiezingsuitslag en de verkiezing van de voorzitter van de Commissie; roept de Europese politieke partijen, nationale politieke partijen en nationale regeringen op tot samenwerking om ervoor te zorgen dat er bij de volgende verkiezingen op die manier te werk wordt gegaan; wijst erop dat de verkiezing van de voorzitter van de Commissie afhangt van het verkrijgen van de steun van de meerderheid van de leden van het Europees Parlement, zodat volledig rekening wordt gehouden met de verkiezingsuitslag, wat ook wordt beoogd in het Verdrag van Lissabon;

5. verzoekt de Europese Raad de Europese burgers zekerheid te verschaffen over het systeem van Spitzenkandidaten en een einde te maken aan het sluiten van akkoorden achter gesloten deuren; dringt er bij de Europese Raad op aan in dit verband ruim van tevoren overleg te starten met het oog op de toepassing van het beginsel van lijsttrekkers in het licht van de uitslag van de Europese verkiezingen;

6. verwacht van alle Europese politieke partijen dat zij hun kandidaten voor de functie van voorzitter van de Commissie tijdig (ten minste twaalf weken) voor de verkiezingen voordragen;

7. dringt aan op de sluiting van een interinstitutioneel akkoord tussen het Parlement en de Europese Raad over het stelsel van Spitzenkandidaten in het kader van artikel 17, lid 7, van het VEU; verzoekt de voorzitter van het Europees Parlement onmiddellijk een begin te maken met de voorbereidende werkzaamheden die tot een dergelijke overeenkomst moeten leiden; is van mening dat de lijsttrekkers en de voorzitters van de Europese politieke partijen en hun respectieve parlementaire fracties onmiddellijk na de Europese verkiezingen van 2024 onderhandelingen moeten beginnen om namens het Europees Parlement overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie, voordat de Europese Raad zijn voorstel doet;

8. is van mening dat de lijsttrekker van de Europese politieke partij die bij de verkiezingen voor het Europees Parlement het grootste deel van de zetels heeft behaald, in eerste instantie de onderhandelingen moet leiden om de gemeenschappelijke kandidaat met de grootste meerderheid te bepalen, zo nodig gevolgd door de andere lijsttrekkers, in verhouding tot het aandeel van de zetels dat hun respectieve Europese politieke partijen hebben verkregen; stelt voor dat de voorzitter van het Europees Parlement, indien nodig, beschikbaar is om dit proces te sturen;

9. onderstreept dat het aan de Voorzitter van het Europees Parlement is om de naam van de gemeenschappelijke kandidaat van het Parlement voor de functie van voorzitter van de Commissie mee te delen aan de Europese Raad;

10. beveelt aan dat de voorzitter van de Europese Raad, bij gebrek aan een gemeenschappelijke kandidaat van het Europees Parlement voor het voorzitterschap van de Commissie, voorafgaand aan het voorstel van de Europese Raad aan het Europees Parlement overleg pleegt met de voorzitter van het Europees Parlement, de lijsttrekkers, de voorzitters van de Europese politieke partijen en van hun respectieve fracties;

11. is in dit verband van mening dat de Europese Raad moet wachten met het voordragen van een kandidaat voor het voorzitterschap van de Commissie tot het Europees Parlement een gemeenschappelijke kandidaat heeft voorgedragen, in overeenstemming met het passende overleg als bedoeld in artikel 17, lid 7, VEU en het beginsel van loyale samenwerking;

12. herinnert eraan dat het Europees Parlement het voorrecht heeft om zijn eigen voorzitter te kiezen;

13. verwacht dat de Europese politieke partijen en hun fracties overeenstemming bereiken over een “wetgevingsakkoord” voor de

zittingsperiode 2024-2029, met als doel om vóór de benoeming van de Commissie te zorgen voor een meerderheid in het Parlement waarop het haar werkprogramma kan baseren en die de Europese kiezers een coherent vervolg op de verkiezingen kan garanderen; meent dat elke kandidaat voor de Europese Commissie dit “wetgevingsakkoord” moet onderschrijven om een meerderheidssteun in het Parlement te verkrijgen; merkt op dat brede politieke steun van cruciaal belang is voor de tenuitvoerlegging van een dergelijke overeenkomst;

14. is van mening dat de vaststelling van één enkele gemeenschappelijke Europese verkiezingsdag zou resulteren in meer samenhang van de pan-Europese verkiezingen;

15. herinnert eraan dat het Parlement op grond van de Verdragen verantwoordelijk is voor het politieke toezicht; benadrukt dat de verantwoordingsplicht van de Commissie tegenover het Parlement een belangrijk beginsel van de interne democratische controle vormt; herinnert eraan dat de hoorzittingen met de kandidaat-commissarissen en het college van commissarissen een cruciale stap zijn op weg naar verdere democratisering van het besluitvormingsproces van de EU en steeds belangrijker worden als middel voor het Parlement om een grotere rol te spelen bij het bepalen van de agenda op EU-niveau;

Burgerparticipatie en burgerinspraak

16. acht het van essentieel belang te garanderen dat alle burgers van de Unie die actief en passief kiesrecht hebben, met inbegrip van mobiele burgers van de Unie, burgers met een handicap en burgers die dakloos zijn, dat recht kunnen uitoefenen;

17. roept de lidstaten ertoe op om iedereen in staat te stellen te stemmen door maatregelen in te voeren die gericht zijn op het waarborgen van toegang tot informatie en het toegankelijk maken van het stemproces, waaronder het gebruik van ondersteunende technologieën, formaten en technieken zoals braille, QR-codes, grootletterdruk, audiogebaseerde informatie, tactiele stencils, eenvoudig te lezen informatie en gebarentaal; meent dat bewustmakingscampagnes cruciaal zijn voor het vergroten van de opkomst en verzoekt de lidstaten in dit verband zich ten volle in te spannen en daarbij ook maatschappelijke organisaties te betrekken;

18. acht toegang tot informatie over de verkiezingscampagne een noodzakelijke voorwaarde voor het verbeteren van de burgerparticipatie bij de verkiezingen; verzoekt de lidstaten hun nationale media aan te moedigen zodanig verslag te doen van de verkiezingen dat Europese burgers in staat worden gesteld hun stemrecht uit te oefenen en de Europese dimensie van hun keuze te ontdekken, ook in plattelandsgebieden;

19. is van mening dat de institutionele voorlichtingscampagne van het Parlement, in samenwerking met maatschappelijke organisaties, helpt om het debat over Europese beleidskwesties aan te zwengelen, bijdraagt aan de vorming van een Europees politiek bewustzijn inzake parlementaire democratie en een vorm van steun is voor de verkiezingscampagne onder leiding van alle Europese politieke partijen; is ingenomen met de gecoördineerde inspanningen van alle EU-instellingen in dit verband;

20. herhaalt zijn oproep aan de lidstaten om alle burgers van de Unie die in een derde land wonen of werken, het recht te geven hun stem uit te brengen bij de verkiezingen voor het Europees Parlement; verzoekt de lidstaten in derde landen verblijvende Unieburgers in nauwe samenwerking met het Europees Parlement en de Europese Dienst voor extern optreden te informeren over de Europese verkiezingen en ervoor te zorgen dat deze burgers gemakkelijk aan de verkiezingen kunnen deelnemen; verzoekt de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid om de ministers van Buitenlandse Zaken van de lidstaten aan te moedigen goede praktijken in verband met voorlichtingscampagnes uit te wisselen en regelingen om vanuit het buitenland te stemmen, te bevorderen, onder meer door toegankelijke stembureaus buiten de EU op te richten en stemmen per post of andere vormen van stemmen op afstand mogelijk te maken;

21. betreurt dat het gebrek aan voortgang in de Raad van het voorstel van de Commissie voor een richtlijn van de Raad tot vaststelling van de wijze van uitoefening van het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement ten behoeve van mobiele burgers van de Unie een belemmering vormt voor een tijdige inwerkingtreding – dus vóór de verkiezingen van 2024 – van de door de Commissie en het Parlement voorgestelde vernieuwingen;

22. moedigt de invoering van stemming per brief aan om ervoor te zorgen dat burgers van de Unie die niet in de gelegenheid zijn om op de dag van de verkiezingen naar de stembus te gaan, toch hun stemrecht kunnen uitoefenen; bepleit voorts de invoering van aanvullende manieren ter bevordering van het stemmen, zoals vervroegd fysiek stemmen, stemmen bij volmacht en elektronisch en online stemmen;

23. is van mening dat gendergelijkheid een belangrijk element is voor het verbeteren van de vertegenwoordiging bij verkiezingen; is ingenomen met de vooruitgang die is geboekt op weg naar een genderevenwicht in het Parlement na de Europese verkiezingen van 2019, maar benadrukt dat er nog altijd verschillen tussen de lidstaten bestaan wat betreft hun niveau van vertegenwoordiging van vrouwen; dringt in dit verband aan op de uitvoering van de op 3 mei 2022 door het Parlement aangenomen bepalingen over de nieuwe Europese kieswet;

24. is van mening dat de lidstaten moeten overwegen om de kiesgerechtigde leeftijd en de minimumleeftijd voor kandidaatstelling gelijk te trekken en te verlagen, zoals aangegeven in het voorstel voor een kieswet en de conclusies van de Conferentie over de toekomst van Europa;

Institutionele veerkracht

25. is van mening dat desinformatie en buitenlandse inmenging een ernstige aanslag vormen op de integriteit van het verkiezingsproces en de Europese democratie; benadrukt dat digitale platforms een essentiële rol spelen bij de bestrijding van desinformatie;

26. wijst op de inspanningen van de EU-instellingen om desinformatie en buitenlandse inmenging aan te pakken, zoals de gedragscode inzake desinformatie van 2022 en het systeem voor snelle waarschuwing; benadrukt echter dat robuustere waarborgen en maatregelen tegen desinformatie en interne en externe inmenging in het verkiezingsproces onontbeerlijk zijn; zegt toe nog meer inspanningen te zullen leveren ter bestrijding van pogingen tot buitenlandse inmenging binnen het Europees Parlement;

27. wijst op de lopende interinstitutionele onderhandelingen over het voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende Europese politieke partijen en stichtingen; verzoekt de Commissie en de Raad de interinstitutionele onderhandelingen in een geest van loyale samenwerking te voeren; is ingenomen met de overeenkomst die de medewetgevers hebben bereikt over een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende transparantie en gerichte politieke reclame; is verheugd dat een aantal bepalingen ervan afdwingbaar is, zoals die inzake non-discriminatie, voordat de verkiezingen van 2024 beginnen; verzoekt de lidstaten de overige bepalingen van de verordening volledig uit te voeren zodra deze in werking treden;

28. herinnert eraan dat het Parlement een resolutie heeft aangenomen en momenteel werkt aan voorstellen tot wijziging van de Verdragen, onder meer om de democratische legitimiteit van de EU te vergroten en om de door de Conferentie over de toekomst van Europa vastgestelde voorstellen een passend vervolg te geven; merkt op dat de verkiezingen van 2024 een unieke gelegenheid bieden om op EU-niveau een debat te beginnen over de hervorming van de Unie op basis van de door het Parlement gedane voorstellen tot hervorming van de Verdragen; verzoekt de Europese Raad zo snel mogelijk een standpunt vast te stellen over het houden van een conventie na aanneming van zijn voorstellen door het Parlement; herhaalt zijn steun voor een hervorming van de Verdragen in dit verband;

29. dringt aan op een hervorming van de Verdragen en verzoekt de Raad en uiteindelijk de Europese Raad dringend om vervolg te geven aan

zijn voorstel artikel 48 VEU in werking te stellen en een conventie bijeen te roepen;

30. benadrukt dat ervoor moet worden gezorgd dat alle verkiezingen vrij en eerlijk verlopen, zodat het vertrouwen van de kiezer in verkiezingsprocessen wordt vergroot; merkt in dat verband op dat de OVSE van 6 t/m 9 november 2023 in vier lidstaten een inventarisatiemissie heeft uitgevoerd met het oog op de voorbereiding van een waarnemingsmissie voor de Europese verkiezingen; stelt het voorzitterschap van de Raad voor om de lidstaten aan te moedigen de OVSE als waarnemer bij de Europese verkiezingen uit te nodigen en ten volle gebruik te maken van deze mogelijkheid;

31. verzoekt zijn Commissie constitutionele zaken te onderzoeken of sommige bepalingen en aanbevelingen van deze resolutie in het Reglement van het Parlement kunnen worden opgenomen;

°

° °

32. verzoekt zijn voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.